

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Bevolkingsonderzoek darmkanker

2017

Waarom deze folder?

In deze folder vindt u informatie over het bevolkingsonderzoek darmkanker. De folder is bedoeld om u informatie te geven over het onderzoek, zodat u kunt kiezen of u wel of niet meedoet.

Waarom een bevolkingsonderzoek darmkanker?

Darmkanker is een ernstige ziekte. Van elke 100 mensen zullen vier tot vijf mensen in hun leven darmkanker krijgen. In 2015 kregen 15.500 mensen in Nederland darmkanker, 8.800 mannen en 6.700 vrouwen. In 2014 zijn 4.950 mensen gestorven aan de gevolgen van darmkanker.

Bron: IKNL en CBS-Doodsoorzakenstatistiek; voorlopige cijfers.

Door het bevolkingsonderzoek kan darmkanker vroegtijdig worden ontdekt. Als darmkanker vroeg wordt ontdekt, is de kans groter dat de behandeling succes heeft. De behandeling is vaak ook minder zwaar. Ook kan een mogelijk voorstadium van darmkanker worden gevonden. Als een voorstadium wordt behandeld, kan darmkanker worden voorkómen. Het bevolkingsonderzoek kan op langere termijn jaarlijks 2.400 sterfgevallen aan darmkanker helpen voorkomen.

Voor wie?

Het bevolkingsonderzoek is voor mannen en vrouwen van 55 tot en met 75 jaar. Zij ontvangen elke twee jaar een uitnodiging. Tot 2019 wordt het bevolkingsonderzoek stapsgewijs ingevoerd. Niet iedereen ontvangt direct een uitnodiging. De reden hiervoor is dat er tijd nodig is om voldoende zorgverleners op te leiden om het vervolgonderzoek uit te voeren. Uw geboortjaar bepaalt wanneer u een uitnodiging krijgt.

Bekijk het uitnodigingsoverzicht op www.bevolkingsonderzoekdarmkanker.nl

Hoe ontstaat darmkanker?

Darmkanker heeft vaak een langdurig voorstadium. Het begint meestal als een poliep. Een poliep is een bultje in de wand van de dikke darm. Er zijn beginnende en gevorderde poliepen. Poliepen komen vrij veel voor bij mensen die ouder zijn dan 55 jaar. De meeste poliepen zijn goedaardig en zullen dat ook altijd blijven. Sommige poliepen kunnen uitgroeien tot een kwaadaardige tumor: darmkanker.

Kijk voor meer informatie over darmkanker op:

- www.kanker.nl, van organisaties op het gebied van kanker (KWF, NFK en IKNL)
- www.maagleverdarmstichting.nl

Is darmkanker te behandelen?

Poliepen zijn goed te herkennen en relatief makkelijk te behandelen. Dit wordt gedaan met een inwendig onderzoek, een coloscopie. Een arts kijkt bij dit onderzoek met een kleine camera in de dikke darm. De camera zit aan een slangetje en gaat via de anus naar de dikke darm.

Poliepen worden meestal direct verwijderd tijdens de coloscopie. Deze poliepen kunnen zich dan niet meer ontwikkelen tot darmkanker.

Als er darmkanker is gevonden, hangt de behandeling af van het stadium van de kanker. Ook de gezondheid van de patiënt speelt een rol. Meestal bestaat de eerste behandeling uit een operatie waarbij een stuk van de dikke darm wordt verwijderd. Eventueel is aanvullende chemotherapie nodig.

Wat wordt onderzocht met het bevolkingsonderzoek?

Bij het bevolkingsonderzoek wordt gekeken of er bloed in uw ontlasting (poep) zit. Poliepen in de darm en darmkanker kunnen bloed in de ontlasting veroorzaken. Bloed in de ontlasting kunt u meestal niet zien. Daarom wordt uw ontlasting onderzocht in een laboratorium.

Hoe gaat het bevolkingsonderzoek?

Bij de uitnodiging zit een buisje, de zelfafnametest. U prikt op vier verschillende plaatsen in uw ontlasting. Dit doet u met het staafje dat aan de groene dop zit van de zelfafnametest. Een heel klein beetje ontlasting is voldoende om het onderzoek goed uit te voeren. Zit er te veel ontlasting in het buisje, dan is deze niet meer bruikbaar voor het onderzoek. Lees eerst de gebruiksaanwijzing door. Vul ook het antwoordformulier in en stuur dit samen met het buisje terug in de retourenvelop. Uw ontlasting wordt in een laboratorium onderzocht. U kunt op www.bevolkingsonderzoekdarmkanker.nl een filmpje bekijken over de manier waarop u de test goed uitvoert.

Wanneer kunt u beter niet meedoen?

- U hoeft niet mee te doen aan het bevolkingsonderzoek als u onder behandeling bent voor darmkanker.
- Als u in de afgelopen vijf jaar een coloscopie heeft ondergaan, is het goed om eerst met uw huisarts te overleggen of het zinvol is om mee te doen.
- Bent u nu vanwege uw darmen onder behandeling van een MDL-arts of internist, bespreek dan met hem of haar of deelname voor u zinvol is.

Twijfelt u over deelname aan het bevolkingsonderzoek? Neem dan contact op met uw huisarts of behandelend arts.

Heeft u nu klachten?

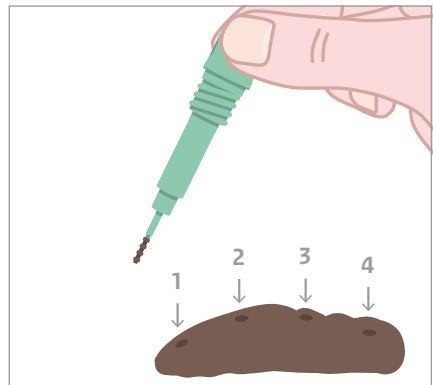
De meest voorkomende klachten die kunnen wijzen op darmkanker zijn:

- een onverklaarbare en aanhoudende verandering in het ontlastingspatroon zoals verstopping of diarree;
- bloed in de ontlasting.

Heeft u nu klachten die mogelijk te maken hebben met darmkanker? Ga dan eerst naar uw huisarts. De huisarts kan bepalen welk onderzoek voor u het meest geschikt is.

Als u niet meedoet aan het bevolkingsonderzoek vragen wij u wel het antwoordformulier dat bij uw uitnodiging zit in te vullen en het formulier terug te sturen in de retourenvelop.

Prik met het geribbelde staafje op vier verschillende plaatsen in uw ontlasting. Er is maar een klein beetje ontlasting nodig. Zit er te veel ontlasting in het buisje, dan is het niet bruikbaar voor het bevolkingsonderzoek.

De uitslag

Als u het buisje teruggestuurd heeft, krijgt u binnen een tot twee weken een brief met de uitslag. Er zijn twee uitslagen mogelijk:

De uitslag is gunstig

Er is geen aanleiding voor vervolgonderzoek. U hoeft niets te doen. Over twee jaar krijgt u opnieuw een uitnodiging voor het bevolkingsonderzoek. Bent u dan ouder dan 75 jaar, dan krijgt u geen nieuwe uitnodiging. De test biedt geen volledige zekerheid. Heeft u klachten die mogelijk te maken hebben met darmkanker? Neem dan contact op met uw huisarts en wacht niet op een uitnodiging voor het bevolkingsonderzoek.

Er is bloed in uw ontlasting gevonden

Bloed in uw ontlasting kan te maken hebben met darmkanker of poliepen. Er zijn ook andere oorzaken. Er is vervolgonderzoek in het ziekenhuis nodig om te kijken waardoor er bloed in uw ontlasting zit. In de brief met de uitslag staat wanneer uw afspraak is voor het intakegesprek in het ziekenhuis. Hierin staat ook hoe u deze afspraak kunt wijzigen. Als bloed in uw ontlasting is gevonden, wordt uw huisarts ook geïnformeerd.

Het is belangrijk het bevolkingsonderzoek **elke twee jaar** te herhalen. Als u elke twee jaar uw ontlasting laat controleren, is de kans kleiner dat er een poliep of tumor wordt gemist.

Vervolgonderzoek

Als vervolgonderzoek nodig is, staat dit in de brief met de uitslag. Het vervolgonderzoek bestaat uit een intakegesprek en een onderzoek met een kleine camera in de dikke darm, een coloscopie. De coloscopie vindt plaats in een coloscopiecentrum. Dit is meestal in een ziekenhuis.

Bij de brief met de uitslag ontvangt u een uitnodiging voor het intakegesprek en informatie over het intakegesprek en de coloscopie. Voor meer informatie kunt u ook kijken op www.bevolkingsonderzoekdarmkanker.nl.

Kosten

Meedoen aan het bevolkingsonderzoek is gratis. Het vervolgonderzoek (intakegesprek en coloscopie) maakt geen deel uit van het bevolkingsonderzoek. De kosten van deze onderzoeken vallen onder uw zorgverzekering. Het kan zijn dat u de kosten of een deel ervan zelf moet betalen. Dit hangt ervan af hoe hoog uw eigen risico is en hoeveel u hiervan heeft gebruikt. Neem voor vragen hierover contact op met uw zorgverzekeraar.

Wel of niet meedoen

Het bevolkingsonderzoek wordt aangeboden door de overheid. Meedoen aan een bevolkingsonderzoek heeft voor- en nadelen. Uit onderzoek blijkt dat het bevolkingsonderzoek darmkanker voor de groep mensen van 55-75 jaar meer voordelen heeft dan nadelen. Dit kan voor u persoonlijk anders zijn. U beslist zelf of u wel of niet wilt meedoen aan het bevolkingsonderzoek.

De kans op darmkanker

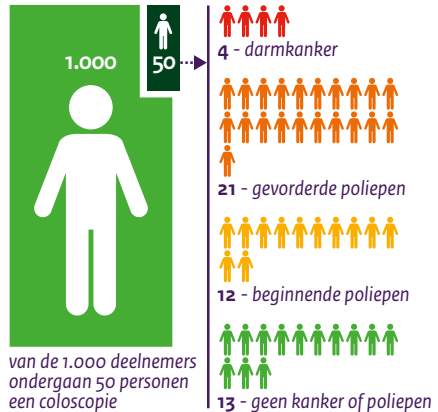
Van elke 100 mensen zullen vier tot vijf mensen in hun leven darmkanker krijgen. Als er in het bevolkingsonderzoek bloed is gevonden in de ontlasting, is er aanleiding voor vervolgonderzoek, de coloscopie.

Bij een klein aantal van de mensen die een coloscopie ondergaan, wordt darmkanker gevonden.

Als 1.000 mensen meedoen aan het bevolkingsonderzoek, ondergaan 50 mensen een coloscopie.

50 mensen krijgen een coloscopie:

- 4 mensen hebben darmkanker.
- 21 mensen hebben gevorderde poliepen.
- 12 mensen hebben beginnende poliepen.
- 13 mensen hebben geen darmkanker of poliepen.

U beslist zelf of u zich laat onderzoeken. Hieronder staan de belangrijkste voor- en nadelen van het bevolkingsonderzoek.

Voordelen

- Door het bevolkingsonderzoek kan darmkanker vroegtijdig worden ontdekt. Als darmkanker vroeg wordt ontdekt, is de kans groter dat de behandeling succes heeft. De behandeling is vaak ook minder zwaar.
- Door het bevolkingsonderzoek kan een mogelijk voorstadium van darmkanker worden gevonden. Door het behandelen van een voorstadium kan darmkanker worden voorkómen.
- Door het bevolkingsonderzoek zullen minder mensen aan darmkanker overlijden. Het bevolkingsonderzoek kan op termijn jaarlijks 2.400 sterfgevallen aan darmkanker helpen voorkomen.
- Het is een zelfafnametest. U kunt zelf bepalen op welk moment u de test doet.
- Het bevolkingsonderzoek heeft directe aansluiting op de zorg. Als vervolgonderzoek nodig is, kunt u hiervoor snel terecht.

Nadelen

- Darmkanker wordt niet altijd gevonden via het bevolkingsonderzoek. Daarnaast is het bevolkingsonderzoek een momentopname, het geeft geen garantie dat er geen darmkanker kan ontstaan. U kunt dus onterecht worden gerustgesteld.
- De uitslag van het bevolkingsonderzoek kan u ongerust maken. Mensen bij wie bloed in de ontlasting wordt gevonden, zitten tijdelijk in onzekerheid. Bloed in de ontlasting hoeft geen darmkanker te zijn en kan ook andere oorzaken hebben.
- De voorbereiding en het ondergaan van de coloscopie kunnen als vervelend worden ervaren.
- Als er bij het vervolgonderzoek poliepen worden gevonden, worden deze verwijderd. Niet alle poliepen leiden tot darmkanker. Het kan dus zijn dat het niet nodig was de poliepen weg te halen.
- Als bij het vervolgonderzoek (coloscopie) in het ziekenhuis afwijkingen worden gevonden, is meestal een ingreep nodig. Hieraan zijn risico's verbonden. Zo kunnen er complicaties optreden. Bij 2 op de 1.000 coloscopieën ontstaan complicaties. De kans op overlijden ligt waarschijnlijk tussen 1 op de 400.000 en 1 op de 10.000.
- Afhankelijk van het eigen risico van uw zorgverzekering moet u misschien zelf de kosten van het vervolgonderzoek (intake en coloscopie) geheel of gedeeltelijk betalen.

Hoe komen we aan uw gegevens?

We hebben uw naam, adres, geboortedatum en geboorteland van de gemeente gekregen. Als u het buisje terugstuurt voor onderzoek, geeft u daarmee toestemming voor het gebruik van deze gegevens binnen het bevolkingsonderzoek.

Wat doen we verder met uw gegevens?

Elektronische gegevensuitwisseling

We houden ons aan de wet voor de bescherming van uw privacy. Als u meedoet aan het bevolkingsonderzoek gaan wij uw gegevens elektronisch verwerken. Als er bloed in uw ontlasting wordt gevonden, versturen wij uw gegevens ook elektronisch aan het coloscopiecentrum waar het vervolgonderzoek zal plaatsvinden. Door deel te nemen aan het bevolkingsonderzoek geeft u de screeningsorganisatie toestemming om uw gegevens met betrokken hulpverleners elektronisch uit te wisselen als dat nodig is voor het vervolgonderzoek. De screeningsorganisatie gebruikt hiervoor beveiligde systemen. Als u niet akkoord gaat met elektronische verwerking van uw gegevens, betekent dit dat u niet kunt deelnemen aan het bevolkingsonderzoek.

Uw huisarts

Is er bloed in uw ontlasting gevonden? De screeningsorganisatie geeft dit door aan uw huisarts. Dit gebeurt niet als u daar bezwaar tegen maakt. Als de uitslag gunstig is, wordt uw huisarts niet geïnformeerd. Uw huisarts krijgt dan ook niet te horen dat u aan het bevolkingsonderzoek heeft deelgenomen.

Het ziekenhuis

Als bloed in de ontlasting is gevonden, geeft de screeningsorganisatie de uitslag ook door aan het ziekenhuis waar het vervolgonderzoek zal plaatsvinden. Het ziekenhuis heeft uw gegevens nodig om een afspraak in te plannen. Als u niet reageert op de verwijzing naar het ziekenhuis, ontvangt uw huisarts hiervan bericht. Uw huisarts ontvangt geen bericht als u daar bezwaar tegen heeft.

En verder

Als de uitslag gunstig is, dan krijgt u over twee jaar een nieuwe uitnodiging. Krijgt u in die twee jaar klachten, ga dan naar uw huisarts. Het kan zijn dat een coloscopie nodig is.

De resultaten van het onderzoek en de behandeling van patiënten met ernstige darmklachten worden gebruikt om het bevolkingsonderzoek darmkanker steeds te verbeteren. Die resultaten komen van andere zorgverleners, zoals ziekenhuizen. In uitzonderlijke situaties kunnen uw gegevens ook worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek. Uw privacy wordt hierbij optimaal beschermd. De onderzoeker weet nooit wie u bent. De screeningsorganisaties en de onderzoekers houden zich aan de wetgeving die hiervoor geldt.

Bezwaar

Wilt u niet dat de screeningsorganisatie gegevens uitwisselt met uw huisarts of bent u het er niet mee eens dat uw gegevens of resultaten van het onderzoek worden gebruikt voor kwaliteitsverbetering en wetenschappelijk onderzoek? Dan kunt u bezwaar maken. U kunt hiervoor een bezwaarformulier opvragen bij de screeningsorganisatie of het downloaden van de website. De website van uw screeningsorganisatie vindt u via www.bevolkingsonderzoekdarmkanker.nl. Uiteraard heeft uw beslissing geen enkele invloed op de manier waarop u voor, tijdens of na het bevolkingsonderzoek wordt behandeld.

Op de website staat meer informatie over hoe wij met uw persoonlijke gegevens en de resultaten van het onderzoek omgaan.

Digitaal toegang tot uw gegevens

Via Mijn bevolkingsonderzoek heeft u toegang tot uw persoonlijke gegevens. U kunt gegevens inzien en wijzigen. Ook kunt u bezwaar maken via Mijn bevolkingsonderzoek. De toegang tot Mijn bevolkingsonderzoek vindt u op de website van de screeningsorganisatie die in uw regio het bevolkingsonderzoek uitvoert.

Waar kunt u terecht voor meer informatie?

Heeft u vragen over uw gezondheid? Ga dan naar uw huisarts. Het RIVM geeft namens de overheid opdracht aan de vijf regionale screeningsorganisaties om het bevolkingsonderzoek darmkanker te organiseren. Heeft u vragen, klachten of tips over het bevolkingsonderzoek? Neem dan contact op met de screeningsorganisatie in uw regio. De screeningsorganisaties beschikken over een klachtenprocedure.

Andere talen/other languages

U kunt deze informatie lezen in het Engels / Turks / Arabisch op:

This information is available in English at:

Bu bilgiyi Türkçe olarak şu internet sitesinde okuyabilirsiniz:

يمكنكم قراءة هذه المعلومات باللغة العربية على الموقع:

www.bevolkingsonderzoekdarmkanker.nl/vertalingen

Voor contactgegevens en informatie: www.bevolkingsonderzoekdarmkanker.nl.

Via deze website vindt u het telefoonnummer en het adres van de screeningsorganisatie.

U herkent de bevolkingsonderzoeken aan dit logo:

bevolkingsonderzoek

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

RIVM. *De zorg voor morgen begint vandaag*

Aan de inhoud van deze folder is veel aandacht besteed.

U kunt er geen rechten aan ontleen.

Uitgave 2017